

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА

Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри міжнародних відносин,
міжнародної інформації та безпеки

_____ Людмила НОВІКОВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № 1 від “26” серпня 2020 р.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
дисципліни
«ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИНАХ»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 29 Міжнародні відносини
спеціальність (напрямок) 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії
освітня програма Міжнародні відносини
спеціалізація _____
вид дисципліни вибіркова
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Розроблено:

к.е.н., ст. викл. кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та
безпеки Іван МАРЧЕНКО

Харків – 2020

Дисципліна «Інтеграційні процеси в сучасних міжнародних відносинах» спрямована на отримання здобувачами теоретичних і емпірико-практичних знань, що дозволяють їм аналізувати хід інтеграційних процесів в різних регіонах світу, проводити їх порівняльний аналіз і прогнозувати перспективи їх розвитку. Дисципліна включає в себе аналіз теорій інтеграції в зіставленні їх з реальними процесами в сучасному світі, порівняльний розгляд інтеграційних процесів в різних регіонах світу (включаючи Європу і пострадянський простір, вивчення економічної і військово-політичної інтеграції). Програма курсу призначена для формування у здобувачів системи поглядів в даній області, здатності до її самостійного вдосконалення і розвитку, до встановлення зв'язків між емпірично спостерігаються явищами і основними теоріями. Передбачається також ознайомити здобувачів з тим, яким чином одержувані знання можуть бути застосовані в подальшій професійній діяльності.

1. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	с.р		л	п	лаб	ін д	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Розділ 1. Інтеграція як похідна міждержавних відносин країн</i>												
Тема 1. Теоретичні та еволюційні процеси розвитку інтеграційних спрямувань країн.	11	4	2			5						
Тема 2. Економічна інтеграція як основа міждержавних господарських відносин між країнами.	11	4	2			5						
Тема 3. Військово-політичний напрям інтеграційних процесів світу.	11	4	2			5						
Тема 4. Інтеграція в умовах сучасної глобальної трансформація світової системи.	11	4	2			5						
Разом за розділом 1	44	16	8			20						
<i>Розділ 2. Сучасні інтеграційні об'єднання: особливості й напрями розвитку</i>												
Тема 1. Економічні об'єднання країн світу.	11	4	2			5						

Тема 2. Військово-політичні союзи та блоки.	12	4	2			6						
Тема 3. Європейський союз як головне політико-економічне об'єднання Європи.	11	4	2			5						
Тема 4. Україна в системі інтеграційних процесів світу.	12	4	2			6						
Разом за розділом 2	46	16	8			22						
Усього годин	90	32	16			42						

2. Тематичний лекційний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Інтеграція як похідна міждержавних відносин країн

Тема 1. Теоретичні та еволюційні процеси розвитку інтеграційних спрямувань країн.

Лекція 1. Поняття інтеграційних процесів в світі. Особливості їх формування й етапи розвитку. Характеристика основних типів інтеграційних об'єднань, їх класифікації та відмінності. Показники інтеграційних процесів, потенціалу та рівня розвитку. Моделі інтеграції.

Лекція 2. Поняття регіональної інтеграції. Основні завдання, принципи та стадії побудови регіональної інтеграції. Моделі регіональної інтеграції в умовах глобалізації. Теорії інтеграції: федералізм, неофункціоналізм, теорія комунікації, міжурядовий підхід. Система управління інтеграційним процесом (комунітарне метод, «жорсткий» наднаціональний метод, відкритий метод координації, міжурядовий метод).

Тема 2. Економічна інтеграція як основа міждержавних господарських відносин між країнами.

Лекція 3. Теорія міжнародної економічної інтеграції. Поняття «інтеграція». Поняття «економічна інтеграція». Основні теоретичні концепції інтеграційних процесів. Причини і форми розвитку міжнародної економічної інтеграції. Міжнародний поділ праці. Розвиток і поглиблення міжнародного поділу праці, зростання міжнародної взаємозалежності і розвиток інтеграційних процесів. Міжнародна виробнича кооперація. Інтернаціоналізація виробництва.

Лекція 4. Структурні складові механізму економічної інтеграції. ТНК, державні і інтеграційні об'єднання, міжнародні організації. Міжнародне регулювання світової економічної інтеграції. Інституціональна основа регулювання у сфері міжнародної торгівлі і валютно-кредитних відносин. Особливості економічних союзів та спільнот країни. Світовий економічний порядок: зміст, структура, еволюція. Новий міжнародний економічний порядок.

Тема 3. Військово-політичний напрям інтеграційних процесів світу.

Лекція 5. Поняття безпекового та геополітичного аспектів інтеграційних процесів. Військово-політичні союзи та блоки. Конфронтація між країнами як мотив інтеграції. Національні та колективні інтереси країн в геополітичній системі.

Лекція 6. Необхідність поглибленого критичного розгляду теорій інтеграції в зіставленні їх з реальними процесами в сучасному світі. Ідеї «вічного миру» та класичний лібералізм.

Неолібералізм. «Гра з позитивною сумою» і теорія взаємозалежності. Кохейн. Попит на міжнародні режими та проблема його задоволення. Функціоналізм. Інтерговернменталізм. Конструктивістський погляд на теорії інтеграції. Загальна ідентичність, система цінностей, розуміння норм як передумова. Яким характеристикам повинні задовольняти держави і регіони світу, де йде інтеграція, для її успішного перебігу?

Тема 4. Інтеграція в умовах сучасної глобальної трансформації світової системи.

Лекція 7. Поняття та сутність глобальної трансформації світу. Взаємозалежність – головна риса процесу глобалізації. Глобалізація та регіоналізація. Глобальні виклики світової економіки та політиці. Структурні зрушення в світовому господарстві. Глобальні проблеми сучасності. Основні прояви загострення глобальних проблем. Шляхи послаблення їх гостроти. Інтеграційні об'єднання в умовах глобалізації.

Лекція 8. ЄС як «ідеальна модель» теорій інтеграції. Регіони світу, де інтеграція працює погано, як виклик теоріям інтеграції. Критика теорій інтеграції в сучасних теоріях міжнародних відносин. Реалістської критика теорій інтеграції. «Гра з позитивною сумою» в міжнародних відносинах як ілюзія. «Економіоцентризм» теорій інтеграції. Інтеграція і проблема «безбілетництва» (free riding). Стратегії балансування і роль «безбілетництва» в політиці малих країн. Конструктивістська і постмодерністська критика теорій інтеграції. «Європоцентризм» сучасних теорій інтеграції. Ідеї «кінця історії», «зіткнення цивілізацій» і «реваншу історії» як три різні сценарії перебігу інтеграційних процесів в світі (глобальна інтеграція, регіональна інтеграція, відсутність успішних інтеграційних процесів). Зростання конфліктів в сучасному світі. Криза європейської інтеграції. Брексит. Політика Трампа. Передчасність негативного діагнозу для інтеграційних процесів у світі.

Розділ 2. Сучасні інтеграційні об'єднання: особливості й напрями розвитку

Тема 1. Економічні об'єднання країн світу.

Лекція 9. Міжнародна економічна інтеграція. Економічний і валютні союзи світу. Економічні союзи (CSME, ЄС, ЄАЕС, MERCOSUR, GCC, SICA). Митні і валютні союзи (CEMAC / XAF, UEMOA / XOF). Загальні ринки (EEA-Швейцарія, ASEAN). Митні союзи (CAN, EAC, EUCU, SACU) Багатостороння зона вільної торгівлі (CEFTA, CISFTA, COMESA, EFTA, GAFTA, NAFTA, SAFTA, AANZFTA, PAFTA, SADCFTA).

Лекція 10. Регіональні інтеграційні моделі в сучасному світі: спільне та відмінне (ЄС, НАФТА, АСЕАН, ЄАЕС, субрегіональні і регіональні інтеграційні угруповання в Латинській Америці). «Старий» і «новий», «закритий» і «відкритий» регіоналізм. Регіональні інститути та організації. Регіональна інтеграція, типи регіональних інтеграційних угруповань. Регіональні моделі політичної інтеграції в сучасному світі: загальне і особливе (ЄС, НАФТА, АСЕАН, ЄАЕС, субрегіональні і регіональні інтеграційні угруповання в Латинській Америці). Проблема формування макрорегіональної ідентичності.

Тема 2. Військово-політичні союзи та блоки.

Лекція 11. Історичні військово-політичні союзи та їх роль в світовій історії. НАТО як найбільший та найпотужніший військово-політичний блок світу. Військово-політичний союз на пострадянському просторі (Організація Договору про колективну безпеку – ОДКБ). ANZUS: блок США та країн Океанії. Військово-політичні блоки Близького сходу (Рада співробітництва арабських держав Перської затоки). Військово-політичні договори та колективні системи безпеки. Міждержавні військові формування.

Лекція 12. Військово-політична інтеграція НАТО. Роль НАТО в світі. Участь країн НАТО у військових операціях в світі. Участь блоку НАТО у військових операціях в світі. Розвиток інтеграційних процесів в Західній Європі. Міжнародні організації. ООН. БРІКС. ШОС: створення, органи, цілі і завдання, система взаємин, основні напрями діяльності. Союзнницькі відносини. Політичні союзи. Наднаціональні інститути.

Тема 3. Європейський союз як головне політико-економічне об'єднання Європи.

Лекція 13. Загальна характеристика країн, що входять до складу ЄС. Основні ознаки країн-членів ЄС. Вимоги, щодо членства в ЄС. Рівень й особливості економічного розвитку країн ЄС. Регулювання міждержавних процесів в ЄС. Державна політика, демократичний принцип формування політичного простору в ЄС. Сучасні пріоритети розширення ЄС. Проблеми подальшої інтеграції в ЄС.

Лекція 14. Структура і компетенція органів та інститутів ЄС. Процес вироблення рішень. Інтерпретація Маастрихської і Амстердамського договорів і європейська правова інтеграція. Наднаціональна влада. Принцип субсидіарності. Процедури правового характеру в ЄС. Інтеграція в сфері правосуддя і внутрішніх справ. Формування «простору права і безпеки». Шенгенська угода. Правове забезпечення інтеграції Європейським Судом. Формування спільної зовнішньої політики і параметри європейської безпеки. Зовнішньополітична діяльність інституційної системи ЄС. Військова інтеграція. Євросоюз в системі міжнародних відносин. ЄС і Західноєвропейський Союз.

Тема 4. Україна в системі інтеграційних процесів світу.

Лекція 15-16. Сутність й особливості розвитку України в світі. Загальна характеристика позицій України в світовій економіці, політиці й соціальній сфері, науково-технічному потенціалі. Основні напрямки переходу адаптації України до вимог зовнішньої середовища. Сутність концептуальних змін в Україні в останні роки. Євроінтеграція як головний вектор зовнішнього розвитку України. Перспективи України в процесах світової інтеграції.

3. Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Тип поточного контролю знань здобувачів	Максимальна оцінка
1	Еволюційні етапи розвитку інтеграційних процесів в світі, протиріччя та мотиваційні аспекти інтеграції.	Опитування	5
2	Сучасні напрями та типи економічної інтеграції країн.	Тестування	5
3	Військовий та політичний аспект співробітництва країн в напрямі інтеграції.	Реферат	5
4	Процеси глобалізації, транснаціоналізації світових процесів та їх вплив на функціонування інтеграційних угруповань.	Опитування	5
5	Соціально-економічні моделі інтеграції в сучасному світі.	Есе	5
6	Особливості розвитку військово-політичних союзів та блоків.	Тестування	5
7	Європейський Союз як угруповання вищої стадії інтеграції.	Моделювання	10
8	Напрями інтеграції України у зовнішній світ.	Захист контрольних робіт	20
	Разом		60

4. Зміст практичних занять

1. Еволюційні етапи розвитку інтеграційних процесів в світі, протиріччя та мотиваційні аспекти інтеграції.

Підготовка доповіді на практичному занятті за темою «Еволюційні етапи розвитку інтеграційних процесів в світі». Робота з відповідною літературою. Оформлення таблиці

«Етапи еволюції інтеграційних процесів світу».

2. Сучасні напрями та типи економічної інтеграції країн.

Пройдення поточного тестового контролю на задану тему «Сучасні напрями та типи економічної інтеграції країн».

3. Військовий та політичний аспект співробітництва країн в напрямі інтеграції.

Доповідь та захист реферату на обрану тему:

1. Давоський форум
2. Лондонський клуб
3. Паризький клуб
4. "Велика сімка / вісімка" (G7 / G8)
5. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)
6. Рада економічної взаємодопомоги (РЕВ)
7. Організація країн Варшавського Договору (ОВД)
8. Організація американських держав (ОАД)
9. Ліга арабських держав (ЛАГ)
10. Організація Північноатлантичного договору (НАТО)
11. Британська співдружність
12. Головні органи та процедури прийняття рішення в ЄС
13. ОБСЄ і Рада Європи в міжнародних відносинах ХХІ століття

4. Процеси глобалізації, транснаціоналізації світових процесів та їх вплив на функціонування інтеграційних угруповань.

Опитування теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу «Процеси глобалізації, транснаціоналізації світових процесів та їх вплив на функціонування інтеграційних угруповань».

5. Соціально-економічні моделі інтеграції в сучасному світі.

Пройдення поточного тестового контролю на задану тему «Соціально-економічні моделі інтеграції в сучасному світі». Доповідь в рамках теми «Соціально-економічні моделі інтеграції в сучасному світі» в формі есе на тему: «Позитивні і негативні напрями впливу інтеграції на розвиток / що, розвиваються економіки країн світу».

6. Особливості розвитку військово-політичних союзів та блоків.

Пройдення поточного тестового контролю на задану тему «Особливості розвитку військово-політичних союзів та блоків», «Динаміка розвитку політичних союзів в сучасному світі».

7. Європейський Союз як угруповання вищої стадії інтеграції.

Групове моделювання на тему «Особливості та перспективи євроінтеграційного вектору країн Європи (на прикладі окремо взятого аспекту економіки світу)». Моделювання міждержавних перемовин країн (Україна, Грузія, Сербія) з ЄС щодо перспектив членства в ЄС в напрямках: економіка, політика, соціум.

8. Напрями інтеграції України у зовнішній світ.

Доповідь результатів та захист контрольної роботи

5. Індивідуальне завдання (контрольна робота)

Індивідуальне завдання є видом поза аудиторної самостійної роботи здобувача навчального чи навчально-дослідницького характеру. Така робота здобувачів спрямована здебільшого на поглиблене вивчення дисципліни. Виконуючи її вони мають навчитися працювати з науковими публікаціями, методичною літературою, проводити пошук у мережі Інтернет, здійснювати теоретичне дослідження, грамотно оформлювати роботу.

Формою індивідуальної роботи здобувачів є контрольна робота у вигляді підготовки тематичного реферату на відповідну тему з курсу «Інтеграційні процеси в сучасних міжнародних відносинах». Обсяг контрольної роботи має бути в межах 12–15 сторінок машинописного тексту на одній сторінці аркуша білого паперу формату А 4 (крім переліку використаних джерел та додатків). Усі розділи й підрозділи контрольної роботи мають бути виділені заголовками та в разі потреби підзаголовками й відображені в плані.

Текст розміщується на аркуші, обмеженому берегами: лівий – 25 мм; правий – 10 мм; верхній – 20 мм; нижній – 25 мм. Першою сторінкою вважається титульний аркуш, на ньому цифра 1 не ставиться, на наступній сторінці проставляється цифра 2 і далі за порядком. Розділи нумеруються арабськими цифрами, а підрозділи або параграфи – цифрою розділу і підрозділу через крапку (наприклад, 2.1).

Укладаючи перелік використаних джерел слід додержуватись вимог державного стандарту. Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка, літературу належить розташувати в алфавітному порядку авторів (назв) творів. Бібліографічні записи у «Переліку...» повинні мати порядкову нумерацію. Посилання на літературу можуть бути посторінковими і кінцевими. Кінцеві посилання робляться в тексті з позначенням їх порядкового номера в списку й сторінок через кому (наприклад [3, 138]); якщо посилання стосується декількох джерел, то вони розділяються крапкою з комою (наприклад [4; 6; 9]).

Написання контрольної роботи включає ряд етапів:

1. Вибір теми.

Здобувач самостійно вибирає тему з переліку тем індивідуально-дослідних завдань. При цьому слід враховувати, що здобувач має право в обсязі навчальної програми з дисципліни «Інтеграційні процеси в сучасних міжнародних відносинах» самостійно обрати тему, яка повинна бути погоджена з викладачем.

2. Аналіз літератури з даної теми.

Написанню контрольної роботи повинне передувати ретельне й поглиблене вивчення літератури, що відноситься до даної теми. Насамперед, корисно ознайомитися з науковою працею (або зазначеними главами, параграфами, сторінками) у цілому, щоб одержати про неї початкове загальне уявлення, яке може бути розширене за рахунок перегляду передмови, змісту і висновку роботи, якщо вони є. Завдяки цьому усвідомлюються умови й причини, що викликали написання тієї або іншої роботи: мета, яку ставив перед собою автор, теоретичні проблеми, порушено в роботі, а також її значення. Слід читати пояснення автора або редакції у виносках і примітках. Якщо в тексті є незнайомі слова, визначення, необхідно уточнити їх зміст за словником. При вивченні тієї або іншої наукової праці здобувачами повинен бути реалізований проблемно-концептуальний підхід до досліджуваного матеріалу. Інакше кажучи, здобувач повинен сприймати досліджувану роботу крізь призму тих основних проблем, що вирішував її автор. Без усвідомлення проблеми фактично неможливо видалити в досліджуваній роботі головне й істотне, важко відокремити тезу від аргументів і практично неможливо перебороти формальне ставлення до змісту досліджуваної літератури. Цей етап роботи над рефератом включає так само вивчення можливої додаткової літератури з теми: підручників, журнальних і газетних статей тощо. Головне на цьому етапі – виявити стрижневі проблеми досліджуваної теми й зробити їх основними пунктами плану реферату. В іншому випадку творчий аналіз як правило замінюється механічним переписуванням матеріалу з підручників або інших джерел. Іншими словами, ясність розуміння змісту теми повинна знайти реалізацію у плані наукової роботи. Питання плану повинні відбивати найбільш істотні проблеми теми, а послідовність їх розкриття – внутрішню логіку контрольної роботи.

3. Виклад змісту теми.

У роботі повинні бути послідовно розглянуті всі питання плану. При цьому повинен бути витриманий єдиний порядок розгляду і спосіб аргументацій, що надасть роботі чіткості та послідовності.

Орієнтовна тематика контрольних робіт з навчальної дисципліни «Інтеграційні процеси в сучасних міжнародних відносинах»:

1. Напрями та перспективи інтеграції України до ЄС
2. Напрями та перспективи інтеграції Сербії до ЄС
3. Напрями та перспективи інтеграції Грузії до ЄС
4. Напрями та перспективи інтеграції України до НАТО
5. Напрями та перспективи інтеграції Грузії до НАТО
6. Напрями та перспективи інтеграції Боснії та Герцоговини до НАТО
7. Напрями та перспективи інтеграції Чілі до МЕРКОСУР

8. Напрями та перспективи інтеграції Колумбії до МЕРКОСУР
9. Напрями та перспективи інтеграції Китаю до АСЕАН
10. Напрями та перспективи інтеграції Японії до АСЕАН
11. Напрями та перспективи інтеграції Австралії до АСЕАН
12. Напрями та перспективи інтеграції Турції до ШОС
13. Напрями та перспективи інтеграції Ірану до ШОС
14. Напрями та перспективи інтеграції Мексики до БРІКС
15. Напрями та перспективи інтеграції РФ до ОПЕК

6. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Інтеграційні процеси в сучасних міжнародних відносинах» застосовуються наступні методи контролю: усний та письмовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування, або письмового експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях, у формі виступів здобувачів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення балів, при отриманні підсумкової екзаменаційної оцінки з дисципліни.

Засвоєнням тем (поточний контроль) контролюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до конкретних цілей, засвоєння змістових розділів (проміжний контроль) – на практичних та семінарських підсумкових заняттях.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки здобувачів:

- тестові завдання;
- виконання індивідуальних аналітичних робіт;
- виконання творчих завдань (підготовка і виступ з презентацією);

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь, практичних навичок здобувачів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни.

Підсумковий контроль засвоєння розділів навчальної дисципліни здійснюється по їх завершенню на основі проведення контрольних робіт.

Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40 (для здобувачів денної форми навчання). Час виконання – до 80 хвилин. Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Теоретичне питання – 10 балів

Творче питання – 10 балів

Тести – 20 балів (10 тестових завдань x 2 бали)

За бажанням здобувач має можливість обрати тестову форму екзаменаційного білета (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожен вірну відповідь).

У разі настання / подовження дії обставин непереборної сили (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожен вірну відповідь) дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Інтеграційні процеси в сучасних міжнародних відносинах» <https://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=3888>.

За результатами семестру здобувачем може бути отримано 60 балів. З них:

Активна участь в роботі на семінарах – до 10 балів.

Підготовка і виступ з доповіддю на семінарському занятті – до 10 балів.

Виконання контрольної роботи в вигляді аналітичного-моделяційного завдання на практичному занятті – до 20 балів: з оцінкою «відмінно» – 15-20 балів, з оцінкою «добре» – 10-14 балів; з оцінкою «задовільно» – 5-9 балів.

За результатами підсумкового контролю – 40 балів, з них:

- 20 балів – тестові завдання (20 тестів по 1 балу за правильну відповідь);

- 10 балів – відкрите теоретичне питання;
- 10 балів – виконання практичного завдання.

Критерії оцінювання виконання контрольної роботи

Критерії оцінювання	Бали
1. Здобувач показав глибокі теоретичні знання дисципліни. 2. Оволодів певними навичками дослідної роботи : збір даних, аналіз, творче осмислення, формулювання висновків. 3. Дає свої рекомендації і пропозиції з предмету дослідження. 4. Виконав роботу грамотною літературною мовою. 5. Оформив роботу у відповідності до вимог і подав її до захисту у визначений термін. 6. На захисті продемонстрував глибокі знання теми дослідження, чітко і впевнено відповідав на запитання викладача та аудиторії.	15-20
1. Здобувач показав досить високі теоретичні знання дисципліни. 2. Оволодів певними навичками дослідної роботи : збір даних, аналіз, творче осмислення, формулювання висновків, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури. 3. Дає свої рекомендації і пропозиції з предмету дослідження, однак відчуває труднощі щодо їх обґрунтування. 4. Виконав роботу грамотною літературною мовою, але припустився нечисленних граматичних та стилістичних помилок. 5. Оформив роботу у відповідності до вимог і подав її до захисту у визначений термін. 6. На захисті продемонстрував добрі знання з теми дослідження, відповідав на запитання викладача та аудиторії.	10-14
1. Здобувач показав достатні теоретичні знання з дисципліни. 2. В основному оволодів певними навичками дослідної роботи: збір даних, аналіз, творче осмислення, формулювання висновків, однак допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу; мають місце окремі фактичні помилки і неточності. 3. Не може сформулювати пропозиції і рекомендації з предмету дослідження або обґрунтувати їх. 4. Припускається помилок в оформленні роботи та її науково-довідкового апараті. 5. Допускає чисельні граматичні та стилістичні помилки. 6. На захисті продемонстрував задовільні знання з теми дослідження, але не зумів впевнено й чітко відповісти на запитання викладача та аудиторії.	5-9
Під час захисту здобувач проявив повне незнання	1-4

досліджуваної проблематики, не зумів задовільно відповісти на поставлені запитання, що свідчать про несамотійне виконання роботи.	
---	--

Умовою допуску здобувача до підсумкової залікової роботи вважається наявність 15 балів, накопичених протягом навчального семестру, а також успішне виконання контрольної роботи у визначений термін.

За результатами підсумкової залікової роботи здобувачем може бути отримано 40 балів. З них:

- Виконання тестового завдання – 20 балів (10 тестових завдань по 2 бали).
- Розгорнута відповідь на відкрите теоретичне питання – 10 балів.
- Виконання практичного завдання – 10 балів.

Оцінювання за 4-бальною системою за національною шкалою:

Оцінку «відмінно» ставлять, коли здобувач дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладанням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання здобувач засвоює системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка «добре». Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка «задовільно». Теоретичні питання розкриті не повністю, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання здобувач припускається значної кількості помилок та зустрічається зі значними труднощами.

Оцінка «незадовільно». Теоретичні питання не розкриті. Здобувач не може виконати практичні завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

7. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова

- Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції: навчальний посібник / І.Ю. Матюшенко, С. В. Беренда, В.В. Рєзніков. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 496 с.
- Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посібник / авт. кол. : [В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошєдін [та ін.] ; за заг. ред. В. А. Мандрагелі,Л. А. Шєремєтьєвої]. Київ : НАДУ, 2016. 288 с.

3. Інтеграційна траєкторія національної господарської системи в глобальному суспільстві : монографія / Г.М. Коломієць, О.В. Меленцова, І.І. Помінова. Х. : МОНОГРАФ, 2016. 275 с.
4. Лук'яненко Д.Г. Глобальна економічна інтеграція: монографія / Д. Г. Лук'яненко. К.: КНЕУ, 2008. 242 с.
5. Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: монографія / Д. Г. Лук'яненко. Київ : КНЕУ, 2005. 204 с.
6. Міжнародна інтеграція: Навч. посібник. Серія Євроінтеграція: український вимір. За ред. проф. Телешуна С.О., Бакуменка В.Д. Ужгород: «Ліра», 2009. 472 с.
7. Міжнародні системи і глобальний розвиток: підручник / Кер. авт. колективу О.А.Коппель; за ред. Л.В.Губерського, В.А.Манжолі. К. : ВПЦ "Київський університет", 2009. 601 с.
8. Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції : монографія / О.О. Безрук, В.С. Бліхар, Л.М. Герасіна, І.В. Застава та ін.; за ред. М.П. Требіна. Х. : Право, 2019. 744 с.
9. Розвиток новітніх форм міжнародної економічної інтеграції на початку ХХІ століття: монографія / О. І. Шнирков, А. С. Філіпенко, Р. О. Заблоцька, З.О Луцишин та ін. ; за ред. О. І. Шниркова. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2016. 415 с.
10. Саблук П. Т. Регіональна інтеграція / П. Т. Саблук, В. І. Власов, О. Ю. Біленький. К.: Ін-т аграр. економіки, 2010. 364 с.
11. Філософія інтеграції: Монографія / За заг. ред. В.Д.Бондаренка, Ф.Г.Вашука. Ужгород: ЗакДУ, 2011. (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; Вип. 18). 273 с.

Допоміжна література

1. Белорус О. Г. Глобальное устойчивое развитие / О. Г. Белорус, Ю. М. Мацейко. – Киевский национальный экономический ун-т им. Вадима Гетьмана; Институт мировой экономики и международных отношений НАН Украины; Международный ин-т глобалистики; Международная ассоциация "Украина – Римский клуб". К. : КНЕУ, 2006. 488 с.
2. Голиков А. П. Международные экономические термины: словарь – справочник. Учебное пособие / А. П. Голиков, П. А. Черномаз. К. : Центр учебной литературы, 2008. 376 с.
3. Перспективи та виклики євроінтеграційних процесів для України : навч.-метод. матеріали / Л. І. Даниленко, І. В. Поліщук. К. : НАДУ, 2013. 132 с.
4. Світова економіка і міжнародні відносини: понятійно-термінол. слов. / Н. І. Галан [та ін.]; за ред. І. Л. Сазонця; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. Донецьк : Юго-Восток, 2010. 557 с.
5. Смитиенко Б. М. Международные экономические отношения : учебник / Б. М. Смитиенко. М. : ИНФРА-М, 2005. 512 с.
6. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : колект. моногр. / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 316 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Положення угоди про асоціацію між Україною та ЄС щодо зони вільної торгівлі [Електронний ресурс]: – Режим доступу : http://www.kyivobl.gov.ua/polozhennja_ugodi_pro_asotsiatsiju_mizh_ukrajinoju_ta_jes_schodo_zoni_vilnoj_torgivli
2. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – URL : <http://mfa.gov.ua/>
3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – URL :

<http://www.nbu.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Асоціації держав Південно-Східної Азії [Електронний ресурс]. – URL : <http://www.asean.org/>

5. Офіційний сайт Групи Світового банку [Електронний ресурс]. – URL : <http://www.worldbank.org/>

6. Офіційний сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – URL : <http://europa.eu/>

7. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]. – URL : <http://www.imf.org/>

7. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – URL : <http://www.un.org/>

8. Офіційний сайт Північно-Атлантичного Альянсу [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.nato.int/>

9. Офіційний сайт Світової організації торгівлі [Електронний ресурс]. – URL : <http://www.wto.org/>

10. Офіційний сайт Співдружності Незалежних Держав [Електронний ресурс]. – URL : <http://www.cis.org/>

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ»

1. Предмет і завдання курсу «Інтеграційні процеси в сучасному світі».
2. Поняття міжнародного регіону, політичний простір міжнародного регіону.
3. Міжнародні регіони і світові цивілізації, поняття ідентичності в дослідженнях регіональних інтеграційних процесів.
4. Загальне та особливе в процесах регіональної інтеграції у світі: критерії диференціації.
5. Сучасні глобальні і регіональні проблеми і формування міжнародних регіонів.
6. Структурування регіонального простору і його основні суб'єкти та актори.
7. Регіональні та великі держави в просторі міжнародного регіону.
8. Основні концепції взаємодії держав в макрорегіонах.
9. Регіони, регіональні підсистеми і регіональний порядок.
10. Міжнародні умови регіоналізації.
11. Регіоналізація та регіоналізм: «відкритий» і «закритий», «старий» і «новий» регіоналізм.
17. Тренд регіоналізації в сучасному світі. Види і типи регіоналізації.
18. Регіональні інститути та регіональні організації.
19. Міжнародні регіони і трансрегіональне співпрацю.
20. Явище і практика межрегіоналізма.
21. Основні теорії регіональної інтеграції.
22. Особливості політичного управління в Європейському союзі.

23. Модель економічного управління в Європейському союзі.
24. Специфіка фінансової інтеграції в Європейському союзі.
25. Модель регіональної інтеграції в НАФТА.
26. Динаміка інтеграційних процесів в ЄАЕС.
27. Специфіка регіональної і субрегіональної інтеграції в Латинській Америці.
28. Роль Бразилії в інтеграційних процесах в Латинській Америці.
29. Особливості економічної та фінансової інтеграції в АСЕАН.
30. Роль міжнародних фінансових центрів в інтеграції фінансових ринків.
31. Підходи до інтеграції в ЄАЕС.
32. Підходи до інтеграції в Латинській Америці.
33. Особливості політичної інтеграції в АСЕАН.
34. Стратегії міжрегіонального та трансрегіонального співробітництва Європейського Союзу.
35. Стратегії міжрегіонального та трансрегіонального співробітництва АСЕАН.
36. Особливості субрегіональної інтеграції в Африці.
37. Особливості субрегіональної інтеграції на Близькому Сході.
38. Проекти мегарегіональних форматів співпраці.
39. ООН: історія створення, структура та діяльність.
40. ЄС: історія створення, структура та діяльність.
41. ОБСЄ: система безпеки в Європі.
42. Спеціалізовані установи в системі ООН.
43. НАТО: трансатлантична військово-політична інтеграція.
44. Розширення ЄС: проблеми і перспективи.
45. СНД: історія створення, структура та діяльність.
46. Інтеграційні процеси Росії і Білорусі: проблеми і перспективи.
47. Миротворча діяльність ООН
48. Інтеграційні процеси в Європі в рамках ЄС.
49. Основні теорії інтеграції.
50. Субрегіональна інтеграція в Центральній і Південній Америці.
51. Розширення НАТО на схід і Росія.
52. Правовий аспект європейської інтеграції.
53. Інтеграційні процеси в країнах АСЕАН.
54. МВФ і Всесвітній банк - основні напрямки діяльності.
55. СНД: проблеми і перспективи.
56. Азіатські регіональні організації

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Освітня програма міжнародні відносини

Семестр 5-й

Форма навчання денна

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) перший (бакалаврський)

Навчальна дисципліна Інтеграційні процеси в сучасних міжнародних відносинах

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

1. Проблема та перспективи розширення Європейського Союзу (10 балів).
2. Трансформація НАФТА в нових політичних умовах інтеграції країн Північної Америки (10 балів).
3. Тестові завдання (20 балів – 10 питань по 2 бали).

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки, протокол № 1 від “26” серпня 2020 р.

Завідувач кафедри _____ Людмила НОВІКОВА
(підпис)

Екзаменатор _____ Іван МАРЧЕНКО
(підпис)